

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

на засіданні Вченої ради

НПУ імені М.П. Драгоманова

“ 30 ” *серпень* 20*22* р.

Протокол № *1*

Проректор з навчально-методичної роботи

проф. Вернидуб Р. М.

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

для освітніх програм

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Шифр за навчальним планом **ЗП01**

Розробники програми:

Шевчук Світлана – кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри культури української мови факультету української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова;

Лобода Тетяна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри культури української мови;

Дияк Олена – кандидат філологічних наук, доцент кафедри культури української мови;

Глушик Сергій – кандидат філологічних наук, доцент кафедри культури української мови;

Виноградова Юлія – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри культури української мови.

Рецензенти:

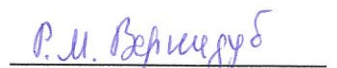
Мосенкіс Юрій – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та прикладної лінгвістики Навчально-наукового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Цівун Наталія – кандидат філологічних наук, доцент кафедри стилістики факультету української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної ради НПУ імені М.П. Драгоманова «29» серпня 2022 року, протокол № 10.

Голова НМР

(підпис)

(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

I. Пояснювальна записка

Програма нормативної/обов'язкової навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки фахівців освітнього ступеня *бакалавр* для усіх спеціальностей.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасна українська літературна мова професійної сфери.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» має тісні зв'язки із суміжними лінгвістичними дисциплінами, зокрема сучасною українською літературною мовою, практичною стилістикою та культурою мови.

Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є:

- формування комунікативної компетентності студентів;
- набуття комунікативного досвіду, що сприяє розвиткові креативних здібностей студентів та спонукає до самореалізації фахівців, активізує пізнавальні інтереси, реалізує евристичні здібності як визначальні для формування професійної майстерності та конкурентоздатності сучасного фахівця;
- вироблення навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері: вплив на співрозмовника за допомогою вмілого використання різноманітних мовних засобів, оволодіння культурою монологу, діалогу та полілогу; сприйняття й відтворення фахових текстів, засвоєння лексики і термінології свого фаху, вибір комунікативно виправданих мовних засобів, послуговування різними типами словників.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є:

- надання студентам ґрунтовних і системних знань з усіх розділів курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)»;
- формування умінь і навичок складання, написання та оформлювання організаційної, розпорядчої, документації щодо особового складу, довідково-інформаційної, господарсько-договірної та обліково-фінансової документації;
- формування чіткого і правильного розуміння ролі державної мови у професійній діяльності;
- забезпечення досконалого володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення; вироблення навичок самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні;
- розвиток творчого мислення студентів;
- виховання поваги до української літературної мови, до мовних традицій.
- формування навичок оперування фаховою термінологією.

Основні результати навчання і компетентності

Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 «Філологія». Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20.06.2019 р. № 869.

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	РН1 Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною мовою усно й письмово, використовувати її для організації ефективної комунікації РН14 Використовувати мову, що вивчається, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя	ЗК3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
2.	РН2 Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати	ЗК4 Здатність бути критичним і самокритичним
3.	РН3 Організовувати процес свого навчання й самоосвіти	ЗК5 Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями
4.	РН17 Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання	ЗК6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел
6.	РН10 Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності	ЗК11 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

II. Орієнтовний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відведено **3** кредити ЄКТС (**90** годин), дисципліну вивчають на першому курсі у 1-му або 2-му семестрі відповідно до навчальних планів факультетів.

Шифр дисципліни	Назва дисципліни	Кредити ECTS	Кількість годин							Самостійна робота
			Загальний обсяг	Аудиторних						
				Всього	у тому числі					
					Лекції	Практичні	Семінарсь	Лаборатор		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
ЗП01	Українська мова (за професійним спрямуванням)	3	90	34	12	22	-	-	56	

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

Програма навчальної дисципліни містить такі змістові модулі:

Змістовий модуль 1. Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного спілкування

Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування

Предмет і завдання курсу, його наукові основи. Поняття національної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Професійна мовнокомунікативна компетенція. Мовні норми. Мовне законодавство та мовна політика в Україні.

Тема 2. Основи культури української мови

Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора. Комунікативні ознаки культури мови. Комунікативна професіограма фахівця. Словники у професійному мовленні. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул.

Тема 3. Стилі сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні

Функціональні стилі української мови та сфера застосування їх. Основні ознаки функціональних стилів. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності.

Змістовий модуль 2. Професійна комунікація

Тема 1. Спілкування як інструмент професійної діяльності

Спілкування і комунікація. Функції спілкування. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування. Стратегії спілкування. Невербальні компоненти спілкування. Гендерні аспекти спілкування. Поняття ділового спілкування.

Тема 2. Риторика і мистецтво презентації

Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Публічний виступ як важливий засіб комунікації. Мистецтво аргументації. Техніка і тактика аргументування. Мовні засоби переконування. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Види публічного мовлення. Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні і комунікативні принципи презентації. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати.

Тема 3. Культура усного фахового спілкування

Особливості усного спілкування. Способи впливу на людей під час безпосереднього спілкування. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Співбесіда з роботодавцем. Етикет телефонної розмови.

Тема 4. Форми колективного обговорення професійних проблем

Мистецтво перемовин. Збори як форма прийняття колективного рішення. Нарада. Дискусія. "Мозковий штурм" як евристична форма, що активізує креативний потенціал співрозмовників під час колективного обговорення проблеми. Технології проведення "мозкового штурму".

Тема 5.1. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації
Класифікація документів. Національний стандарт України. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів. Оформлювання сторінки. Вимоги до тексту документа.

Тема 5.2. Документація з кадрово-контрактних питань

Резюме. Характеристика. Рекомендаційний лист. Заява. Види заяв. Автобіографія. Особовий листок з обліку кадрів. Наказ щодо особового складу. Трудова книжка. Трудовий договір. Контракт. Трудова угода.

Тема 5.3. Довідково-інформаційні документи

Пресреліз. Повідомлення про захід. Звіт. Службова записка. Рапорт. Довідка. Протокол, витяг з протоколу.

Тема 5.4. Етикет службового листування

Класифікація листів. Реквізити листа та оформлювання їх. Різні типи листів.

Змістовий модуль 3. Наукова комунікація як складова фахової діяльності

Тема 1. Українська термінологія у професійному спілкуванні

Історія і сучасні проблеми української термінології. Теоретичні засади термінознавства та лексикографії. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія. Термінологія обраного фаху. Способи творення термінів. Нормування,

кодифікація і стандартизація термінів. Українські електронні термінологічні словники.

Тема 2. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні

Становлення і розвиток наукового стилю української мови. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Мовні засоби наукового стилю. Оформлювання результатів наукової діяльності. План, тези, конспект як важливі засоби організації розумової праці. Анотування і реферування наукових текстів. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань. Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт. Рецензія, відгук як критичне осмислення наукової праці. Науковий етикет.

IV. Засоби діагностики успішності (форми та методи підсумкового контролю)

Поточний контроль:

Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності (метод усного опитування, письмовий контроль, практична контрольна перевірка, тестові методи перевірки знань, програмований контроль).

Підсумковий контроль: письмовий екзамен (методом письмової відповіді на питання екзаменаційного білета, тесту).

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання: письмовий екзамен (тест).

Навчальну діяльність студентів оцінюємо за 100-бальною шкалою.

Під час підсумкового семестрового контролю у формі екзамену підсумкову оцінку за опанування курсу визначаємо як суму результатів поточного та підсумкового оцінювання (екзамену). Зокрема, за виконання завдань поточного контролю студент може набрати 0-60 балів, за виконання завдань підсумкового контролю (екзамену) – 0-40 балів: максимальний загальний бал оцінювання становить 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
80-89	B	Добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання для підсумкового контролю

1. Державна мова – мова професійного спілкування.
2. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Державна мова в Україні.
3. Комунікативне призначення мови у професійній сфері.
4. Професійна мовнокомунікативна компетенція.
5. Поняття національної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови.
6. Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора.
7. Комунікативні ознаки культури мови. Типологія мовних норм.
8. Словники у професійному мовленні. Типи словників.
9. Соціопсихолінгвістичний аспект культури мови.
10. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації.
11. Парадигма мовних формул. Вибір мовних одиниць у мовленні.
12. Функціональні стилі української мови та сфера застосування їх. Основні ознаки функціональних стилів.
13. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів.
14. Текст як форма реалізації професійної діяльності.
15. Сутність спілкування. Спілкування і комунікація. Функції спілкування.
16. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування.
17. Невербальні компоненти спілкування. Слухання і його роль у комунікації.
18. Гендерні аспекти спілкування. Стратегії мовленнєвого спілкування.
19. Поняття ділового спілкування. Стилi та моделі ділового спілкування.
20. Поняття комунікації, типи комунікацій, перешкоди та бар'єри комунікації.

21. Поняття ораторської (риторичної) компетенції.
22. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання. Види публічного мовлення.
23. Мистецтво аргументації. Мовні засоби переконування.
24. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Техніка і тактика аргументування. Психологічні прийоми впливу на партнера.
25. Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні, композиційні і комунікативні принципи презентації.
26. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем.
27. Етикет телефонної розмови.
28. Наради, збори, перемовини, дискусії як форми колективного обговорення.
29. Збори як форма прийняття колективного рішення. Нарада.
30. Дискусія. "Мозковий штурм" як евристична форма, що активізує креативний потенціал співрозмовників під час колективного обговорення проблеми. Технології проведення "мозкового штурму".
31. Класифікація документів.
32. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів.
33. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів.
34. Оформлювання сторінки. Вимоги до тексту документа.
35. Документація з кадрово-контрактних питань.
36. Довідково-інформаційні документи.
37. Етикет службового листування.
38. Наукова комунікація як складова фахової діяльності.
39. Українська термінологія у професійному спілкуванні.
40. Історія і сучасні проблеми української термінології.
41. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія.
42. Термінологія обраного фаху.
43. Кодифікація і стандартизація термінів.
44. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Жанри наукових досліджень.
45. Оформлювання результатів наукової діяльності.
46. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці.
47. Анотування і реферування наукових текстів.
48. Основні правила бібліографічного опису, оформлювання покликань.
49. Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату.
50. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті.
51. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт. Рецензія, відгук.
52. Науковий етикет.

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна

Богатько В.В. Українська мова за професійним спрямуванням. Модульний курс : навч. посіб. Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця : Нілан, 2017. 281 с.

Булик-Верхола С.З. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. для студентів муз. спец. Львів. нац. муз. акад. ім. М.В. Лисенка. 4-е вид. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 307 с.

Глушич С.В., Дияк О.В., Шевчук С.В. Сучасні ділові папери : навч. посіб. Київ : Літера ЛТД, 2013. 416 с.

Головата Л.М. Українська мова (за професійним спрямуванням) : методичні рекомендації. Тернопіль: Тайп, 2018. 92 с.

Крашеніннікова Т.В., Поповський А.М., Руколянська Н.В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навч. посіб. Модульний курс. Дніпропетровськ : Середняк Т.К., 2015. 330 с.

Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування : навч. посіб. Київ : Каравела, 2018. 352 с.

Мозговий В.І. Українська мова у професійному спілкуванні : навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 592 с.

Основи культури фахової мови : навч. посіб. / уклад.: Г.А. Коцюбовська, Н.А. Баракатова. Дніпро : НМетАУ, 2018. 36 с.

Писемна професійна комунікація : навч. посіб. / Л.Є. Гапонова, Н.В. Леонова, І.В. Рибалко, Г.А. Чумакова. Дніпропетровськ : НМетАУ, 2016. 51 с.

Семеног О.М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : «Академвидав», 2010. 216 с.

Семеренко Г.В., Литвин Л.П. Українська мова за професійним спрямуванням: теорія і практика: навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. 424 с.

Тимкова В.А., Горобець А.В. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. Вінниця : ФОП Рогальська І.О., 2020. 308 с.

Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. / уклад. О.В. Бабакова, З.О. Митяй, О.Г. Хомчак. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2018. 151 с.

Українська мова (за професійним спрямуванням): навч. посіб. / упоряд.: А.В. Лисенко, Т.К. Ісаєнко, С.М. Дорошенко. Полтава : ПолтНТУ, 2015. 280 с.

Українська мова (за професійним спрямуванням) : підруч. : у 2-х ч. Ч. 1 : Нормативність як основа літературної мови / О.С. Черемська, В.Г. Сухенко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 226 с.

Український правопис / Національна академія наук України. Київ : НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2019. 257 с.

Шевчук С., Виноградова Ю., Глушич С., Дияк О., Лобода Т. Український правопис : нова редакція : навч. посіб. / за ред. С. Шевчук. Київ : Алерта, 2020. 118 с.

Шевчук С.В. Ділове мовлення для державних службовців : навч. посіб. Київ: Арій, 2008. 400 с.

Шевчук С.В. Ділове мовлення: Модульний курс : підруч. Київ: Арій, 2009. 448 с.

Шевчук Світлана. Українське ділове мовлення : навч. посіб. Вид. 10-те, випр. і допов. Київ : Алерта, 2022. 312 с.

Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням : підруч. Київ : Алерта, 2019. 696 с.

Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням : підруч. Київ : Алерта, 2022. 536 с.

Шевчук С.В. Українська мова (за професійним спрямуванням) : робочий зошит-практикум. Київ : Алерта, 2022. 84 с.

Додаткова

Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підруч. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004.

Брус М.П. Українське ділове мовлення : навч. посіб. Вид. 3-тє, допов. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2014. 306 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/1961.pdf>

Кавера Н. В. Практикум з риторики: навч. посіб. Київ : Кондор, 2015. 178 с.

Караванський С. Секрети української мови. Львів : БаК, 2009.

Літвінова І.М., Котукова Т.В. Українська мова для іміджу та кар'єри. Харків: Ранок, 2019. 160 с.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика : навч.посіб. Київ : Вища школа, 2003.

Пономарів О. Культура слова : Мовностилістичні поради : навч. посіб. Київ : Либідь, 1999.

Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : навч. посіб. Київ : Знання, 2006.

Сагач Г.М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації : навч. посіб. Київ : Зоря, 2003.

Селігей П.О. Світло і тіні наукового стилю. Київ : Києво-Могилянська академія, 2016. 628 с.

Тимкова В.А. Українська мова в науці: навч. посіб. Вінниця : ВВ ВНАУ, 2018. 212 с.

Словники

Волощак М. Неправильно-правильно : довідник з українського слововживання : за матеріалами засобів масової інформації. Київ : Вид. центр «Просвіта», 2000.

Головащук С.І. . Складні випадки наголошення : словник-довідник. Київ : Либідь, 1995. 192 с.

Головащук І.С. Словник-довідник з правопису та слововживання. Київ, 1989. 830 с.

Головащук С.І . Українське літературне слововживання : словник-довідник. Київ : Вища школа, 1995. 319 с.

Гринчишин Д.Г., Сербенська О.А. Словник паронімів української мови. Київ : Рад. школа, 1986. 222 с.

Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. Київ : Видавництво «Українська книга», 2004. 523 с.

Словарь української мови: В 4 т. / упорядкував з додатком власного матеріалу Борис Грінченко / НАН України. Ін-т української мови. Київ : Наук. думка, 1996-1997.

Словник української мови: В 11 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні / ред. кол.: І.К. Білодід (голова). Київ : Наук.думка, 1970-1980.

Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. Київ : Знання, 2006.

Сучасний словник-мінімум іншомовних слів. Київ : Довіра, 2008.

Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005.

Інформаційні ресурси

1. www.litopys.org.ua
2. www.mova.info
3. www.novamova.com.ua
4. www.pravopys.net
5. www.r2u.org.ua
6. www.rozum.org.ua
7. http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_vocab_CD.htm
8. https://tc.terminology.lp.edu.ua/ZIP/Terminohrafichna_serija_Slowo
9. <https://www.ulif.org.ua/>